

ГАРВАНСКАТА ГОЛГОТА

(2 МАРТЪ 1923 ГОД.)

ИЗДАНИЕ НА И. К. НА СЪЮЗА
НА МАКЕДОНСКИТЪ ЕМИГРАНТИ

I 2347

Гарванската Голгота *)

*) Миналата година, когато се извърши протестната манифестация по случай сръбското злодеяние въ с. Гарванъ, сведенията бѣха, че сж паднали убити 22 души селяни.

Понастоящемъ разполагаме съ по-положителни данни за условията при които се е извършило това нечувано варварство и тази потресающа картина, а така сжщо и точенъ списъкъ на убититѣ, които не сж били 22, а 28 души. Освенъ тѣхъ, починала е и една баба, ужасена отъ поваленитѣ трупове.

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА

Гарванската Голгота

Презъ месецъ мартъ миналата година получи се отъ Македония едно твърде печално известие. Двадесетъ и осемъ души българи — мирни граждани на с. Гарванъ, Радовишко, извадени вънъ отъ селото и вързани съ вжжета, паднаха покосени отъ сръбска картечница.

Този потресающъ фактъ, който не е първо и случайно явление въ най-новата политическа история на Сърбия, дойде като едно потвърждение и даде една блъскава илюстрация за онзи насилнически и варварски режимъ, който сръбитѣ поддържатъ отъ 1913 година насамъ неизменно и безпощадно въ всички завладени отъ тѣхъ части на поробена Македония.

* * *

Гарванъ е едно малко село, скътано въ политѣ на Конечката планина, между р. „Лакавица“, притокъ на „Брѣгалница“ и р. „Вардаръ“. Селото се намира въ басейна на р. „Лакавица“ и е отдалечено отъ града Радовишъ на едно разстояние близо двадесетъ километра.

Гарванъ брои 60 кжщи съ около 500 д. жители. Въ миналото, въ борбитѣ срещу турското робство, жителитѣ отъ с. Гарванъ сж се отличава-

ли съ своя буденъ духъ, съ своето високо съзнание за запазване българщината въ този край.

Гарванъ и съседнитѣ две села Скуруша и Загорци въ миналото сж дали многобройни жертви за свободата на родината. Имало е нѣколко души, които арестувани, сж оставили кости въ турскитѣ зандани, други изпращани на заточение въ разнитѣ острови, сж изчезвали бесследно.

* * *

На Гарванци е било сждено да носятъ тежкия кръстъ на робството и въ по-ново време.

Отъ 1913 година насамъ, откакъ селото се намира подъ сръбска власть, Гарванъ е имало злата сждба да изпита на три пжти удара на жестокия и тираннически сръбски режимъ.

Въ 1913 година, следъ междусъюзническата война, селото биде изгорено до основи отъ сърбитѣ, обвинено, че съ милиция подпомагало българ. редовна войска.

Въ 1914 година селото е дало жертва 7 души мирни жители, които сж били избити чрезъ задушване. Заведени сж били до ближния манастиръ „Св. Георги“; тамъ вързани сж били изпращени до манастирскитѣ каменни огради и чрезъ подровяне, умишлено сж сгромолясали тежката каменна стена върху тѣхъ

Въ 1923 година селото даде нови 28 жертви, избити съ сръбска картечница. Тѣ бѣха върха на жестокоститѣ

Защо и какъ се извърши тази касапница ?

* * *

Въ началото на миналата година за пограничната област Щипъ—Радовишъ и Кочани бѣше назначенъ великия сръбски жупанъ Матковичъ. на-товаренъ отъ Сръбското правителство да прѣследва четитѣ. Още въ първитѣ дни Матковичъ прѣд-приема обиколка изъ пограничната област.

На 2 мартъ 1923 година Матковичъ съ едно отдѣление войска и картечници се явява въ село Гарванъ. Споредъ разказа на очевидецъ, пристигнали сж въ селото къмъ 10 часа преди пладне. Селянитѣ сж били на работа по полето.

Повикватъ кметския намѣстникъ на селото и му заповѣдватъ да събере всички селяни. До като кметския намѣстникъ успѣва да събере отъ полето селянитѣ, войниците отъ войсковото отдѣление които придружавали Матковичъ, се втурватъ въ кжшитѣ да извършватъ обискъ. За срамъ, обиска се използва за обезчестяване на беззащитнитѣ жени.

Следъ единъ часъ всички селяни сж били на площада въ селото. Между събралитѣ се имало и 12—14 годишни дѣца. За да не се страхуватъ селянитѣ, обяснявало имъ се, че събиратъ ги съ цѣль да се прѣдадатъ нѣкои наредби и заповѣди, получени отъ Бѣлградъ.

На площада дошли и жени, едни отъ страхъ за мжжетѣ си, други — пострадалитѣ — за да се оплачатъ отъ насилията на сръбскитѣ войници.

Следъ като Матковичъ говорилъ за четитѣ, заповѣдалъ да се отстранятъ женитѣ. Подъ пред-

логъ, че мжжетъ ще кара за Щипъ, нарежда събранитъ селяни, на брой 28 души, да ги изведатъ вѣнъ отъ селото.

Селянитъ почувствували, че се крои нѣщо, започватъ да се молятъ да ги освободятъ, обаче, подъ силате на камшика и прикладитъ, скоро се намерили вѣнъ отъ селото.

На излизане, Матковичъ остава нѣколко души войници на изходнитъ пунктове на селото, за да се попрѣчи на женитъ да дойдатъ следъ тѣхъ.

Смущението всрѣдъ селянитъ станало извънредно голѣмо, когато вързани ги отклонили отъ пѣтя и ги повѣли прѣзъ нивитъ. Явно станало, че къмъ никакъвъ Щипъ не ги каратъ, а просто на заколение. Всички паднали на колени и молили да не се посѣга върху тѣхъ.

Съ голѣма мжка, трудъ и усилия, всредъ плачъ, писъкъ и молби, заглушвани отъ безжалостното плющене на камшика, ремъка и приклада, могли да ги заведатъ на една поляна, далечъ отъ селото на около 3 километра.

Спиратъ ги за почивка. Матковичъ се обръща къмъ тѣхъ съ думитъ: „Кажете ми де сж комититъ и кои сж ятацитъ имъ“

Селянитъ, незнаейки какво да кажатъ, отговорили че тѣ не познаватъ никакви чети и просятъ пощада.

Разнервиранъ Матковичъ казалъ: „Не знаете комититъ, вие сте комити“ и заповѣдалъ да се отдалечатъ войницитъ на нѣколко крачки и да почнатъ да стрелятъ по животѣ мишени.

Войниците се отдръпнали настрана, обаче, в средъ тѣхъ станало едно раздвижане. Всички почувствували, че не може да се изпълни заповѣдта и едни тихо, други смѣло, заявили, че нѣма да стрѣлятъ.

Матковичъ заповѣдва да се отстранятъ войниците и вмѣсто тѣхъ, нарежда да се изпълни волята му отъ бездушни картечници. Слѣдъ 5 минути само картечниците сж почнали да косятъ, селятѣ единъ по единъ изпадали по земята.

Картината била ужасна, не всѣко сърце е могло да изтрае да я гледа. Войниците били се обърнали съ гърбъ и съ наведенн глави; само самодовслната усмивка на Матковичъ е излавала спокойствие. . .

Жертви на това злодеяние сж :

1. Тане Ивановъ	на 50 г.
2. Петрушъ Ивановъ	„ 47 „
3. Димитъръ Ивановъ	„ 41 „
4. Петрушъ Атанасовъ	„ 21 „
5. Георги Милевъ	„ 32 „
6. Ефремъ Траяновъ	„ 30 „
7. Стевко Траяновъ	„ 39 „
8. Петрушъ А. Веляновъ	„ 35 „
9. Костадинъ Здравевъ	„ 18 „
10. Христоманъ Поцевъ	„ 57 „
11. Георги Донева	„ 31 „
12. Тасе Ефтимовъ	„ 52 „
13. Траянъ Тасевъ	„ 23 „
14. Стое Коцевъ	„ 34 „
15. Пана Коцевъ	„ 28 „

16. Стоянъ Филипovъ	”	25	”
17. Доне Василевъ	”	29	”
18. Иванъ Василевъ	”	35	”
19. Моне Василевъ	”	12	”
20. Мите Здравевъ	”	19	”
21. Димитрия Колевъ	”	37	”
22. Атанасъ Колевъ	”	13	”
23. Богатинъ Георгиевъ	”	23	”
24. Петре Георгиевъ	”	40	”
25. Яне Поцевъ	”	59	”
26. Ефтимъ Петрушевъ	”	20	”
27. Василь Симеоновъ	”	27	”
28. Костадинъ Цветковъ	”	31	”
29. Цвѣта Томева *)	”	65	”

Както се вижда отъ тоя поменикъ между избититѣ има едно момче на 12, второ на 13 и трето на 17 години! И само тоя фактъ говори по-вече отъ всичко друго за жестокосърдечието на сръбската власть!

Следъ този черенъ подвигъ, Матковичъ се отправя за съседнитѣ села Остава единъ караулъ да пази да не дойдатъ жени отъ селото да подирятъ мъжетѣ, бацитѣ и братята си.

Цели шестъ дена избититѣ сж стояли непогребени. Никой не е смѣлъ да отиде на това мѣсто. Караула не пускалъ никаква жена да се яви отъ селото. Чакъ на седмия день дохождатъ селени отъ съседнитѣ села и ги погребватъ

*) Умрѣла следъ като видѣла труповетѣ.

Селото Гарванъ е прекарало неуписуемъ ужасъ. Всички къщи сж стенели. всичко е било потънало въ плачъ.

Обстановката, при която е станало избиването, е била предадена на селенитѣ още сжшия день. Селото е научило този фактъ отъ самитѣ участвували войници, които сж предали въ подробности картината за онази нова голгота, гдѣто бѣ отнетъ живота на 28 души мирни и беззащитни граждани на Сръбска Македония.

* * *

Година вече откакъ се извърши това злодеяние. Гарванци не смѣятъ да минатъ къмъ това мѣсто. Когато минаватъ, отдалечъ свалятъ шапка, прекръстватъ се и тихо промълватъ: „Богъ да ги прости“.

Когато наскоро се измѣнятъ условията и въ измѣчена Македония изгрѣе слънцето на свободата, сигурно, на сжщото това мѣсто ще се издигне паметникъ за новата голгота, а наблизе селянитѣ ще изпълнятъ народното повѣрие — да издигнатъ съ хвърляне камъни—грамада — за нечувания тиранъ жулана Матковичъ.

До тогава селото ще носи смирено траура на голѣмата скръбъ, женитѣ ще ходятъ въ черни забрадки, децата ще слушатъ приказки за близкотлобно мѣсто, ще слушатъ и ще чакатъ деньтъ на възмездие.

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА

*
* *

Вестъта за извършеното злодѣяние въ Гарванъ се посрещна съ болезнена мъка отъ цѣлокупната македонска емиграция. Тя създаде смутъ въ душитѣ на всички емигранти и като изразъ на дълбокия и накипялъ протестъ срещу звѣрствата въ Македония се уредиха на 15 априлъ миналата година импозантни манифестации въ столицата и въ всички градове на Царството.

Въ надвечерието на манифестацията всички братства въ столицата излѣзоха съ специални апели и позиви, съ които канеха членоветѣ си да се явятъ на протестната македонска манифестация.

Предаваме по-надолу кратки извадки отъ апелитѣ на братствата.

Радовишко братство :

„Драги съграждани, вие чухте за звѣрското слодѣяние, извършено въ нашето близко село Гарванъ. Вашето сърце изтрѣпва отъ ужасъ, като си представите, какъ тѣзи мирни хорица, вързани съ вжжета, посрѣщнаха съ отворени очи залпа на картечния огънъ, изкомандванъ отъ Сръбския жупанъ Матковичъ.

Духътъ на тѣзи избити българи отъ Радовишко Ви кани на обща протестна манифестация“.

Щипско братство :

„Отъ къмъ нашия хубавъ роденъ край катадневно пристигатъ тревожни известия за нови,

страшни, жестоки и нечувани изстжпления вършени отъ необрѣзанитѣ сатрапи на Македония. — Подли, страхливи и негодни да се борятъ открито съ македонскитѣ революционери, *човѣкоядциштъ отъ Бѣлградъ* навързватъ съ синджири нашитѣ братя и сестри и ги избиватъ поголовно по висша заповѣдь съ картечница“.

Крушовското братство:

„Вие чухте за великитѣ престжпления на официална Сърбия, която не прѣди много врѣме чрезъ устата на палача-жупанъ Добрица Матковичъ даде заповѣдь да се застрѣлятъ 22 селяни отъ с. Гарванъ и да се избиятъ съ артилерия много жени и дѣца отъ сжщото село.

Вие сигурно сподавихте много сълзи и една жива болка прѣдъ това неокачествимо злодѣяние. Дайте изходъ на мжката си и елате всички вкупомъ съ дѣлата столична емиграция, да протестираме противъ народнитѣ убийци, които пролѣха скжпа и невинна македонска кръвь“!

Кукушкото братство:

„Ние, които никога нѣма да забравимъ 1915 год., когато, изгонени отъ своитѣ домове, видѣхме въ пламѣцитѣ на нашия градъ да бждатъ живи изгорени нашитѣ братя, бащи, майки, сестри, чада и сродници отъ развилнелия се грѣцки бѣсъ. ние не можемъ да останемъ равнодушни къмъ извършеното грозно и отвратително прѣстжпление въ с-

Гарванъ и звърската сръбска власт — съюзника на нашия старъ палачъ“.

* * *

Всички останали братства издадоха свои позиви, въ които викаха на протестна манифестация своитѣ членове.

Манифестацията се състоя на 15 априлъ 1923 година — томината недѣля.

Братствата взеха живо участие, десетки хиляди народъ — мъже, жени и деца — се строиха подъ траурнитѣ си знамена и манифестираха противъ звѣрствата въ Гарванъ противъ терора въ Сръбска и Гръцка Македония.

София никсга не бѣше виждала подобна грандиозна манифестация. Съ право 15 априлъ — томина недѣля — се нарече Македонски день. На манифестацията се стекоха повече отъ 40 хиляди души. Манифестантитѣ, наредени въ стройни редици, съ траурни знамена и плакарди, възбуждаха едно внушително впечатление.

Манифестацията се откри въ 9 и пол. часа преди пладне на площада предъ „Ренесансъ“ и „Дюлгерския домъ“ съ рѣчь отъ прѣдседателя на Македонския Националенъ комитетъ г. Кусевъ. Отъ други две трибуни говориха: Т. Банду, представител на аромънската секция отъ Съюза на Мак. емигранти и Юрданъ Анастасовъ, членъ на Националния Комитетъ.

Когато манифестацията стигна прѣдъ Народ-

ното Събрание, държаха рѣчи отъ три трибуни ораторитѣ Г. Занковъ, Чкатровъ и Мърмевъ.

Манифестацията се закри на площада прѣдъ паметника „Василъ Левски“, дето говориха Арсени Йовковъ и В. Шалдевъ.

Манифестацията се завърши слѣдъ като се гласува слѣдната резолюция :

„Днесъ, 15 априлъ 1923 год., Македонската емиграция въ София, безъ разлика на вѣра и народностъ, свикана на грандиозенъ митингъ и манифестация, да обсъди повсемѣстния тероръ въ Македония и послѣднитѣ избивания на мирни жители въ с. с. Гарванъ и Брѣстъ по заповѣдъ и въ присѣтствието на официалнитѣ сръбски власти, слѣдъ като изслуша ораторитѣ, прѣдставители на всички националности, населяващи Македония,

НАМИРА :

1) Че мирнитѣ договори, които уреждатъ съдбата на Македония и се сключиха мнимо волята на нейното население, проявено многократно чрѣзъ продължителни и легални и революционерни борби, не сж въ състояние да гарантиратъ мирътъ на Балканитѣ, защото раздѣлиха една идеално закржглена економически и политически страна и задушаватъ естественото право на населението за свобода и независимостъ.

2) Че режима на сърби и гърци въ Македония е неспособенъ да създаде въ Македония трайни условия не само за мирно, културно развитие

на населението, но дори за сносенъ човѣшки животъ, което безспорно личи отъ неприлагането на договора за покровителство на малцинствата, отъ постояннитѣ убийства, побоища, грабежи и мародерства надъ беззащитното население и специално отъ избиването на 22 мирни граждани на с. Гарванъ и случайното спасяване на още толкова отъ селото Брѣстъ и че този режимъ, който не гарантира законна защита на мирното население, го кара да прибѣгне до собствена въоръжена самоотбрана. При това положение многохилядната македонска емиграция

Р ъ Ш И :

1) Да протестира: срѣщу кървавия тероръ и систематическитѣ убийства въ Македония, които петнятъ човѣчеството и насаждатъ елементитѣ на размирие всрѣдъ Балканитѣ; срѣщу конвенцията „за доброволното“ изселване, сключена между Гърция и България; безогледната и жестока колонизаторска политика на сръбското и гръцко правителства, които интерниратъ невинни жени и дѣца по далечни чужди страни и диви острови и отниматъ чрѣзъ брутална сила имотитѣ на законнитѣ стопани като ги прѣдаватъ въ ржцѣтѣ на пришелци-натрапници; срѣщу прилагането въ Македония на ония клаузи отъ мирнитѣ договори, които гарантиратъ на македонцитѣ минимални културно-просвѣтителни правдини.

2) Да помоли правителствата на великитѣ

държави и всички цивилизовани народи въ името на хуманността и мирътъ въ Европа да наредятъ една международна анкета въ Македония, която ще установи всичката неправда въ управлението на нашата родина — и необходимостта отъ създаване на една свободна независима държава — Независима Македония въ нейнитѣ географически и икономически граници.

3) Настоящата резолюция да се изпрати на Обществото на Народитѣ, Интернационалното бюро за защита на правата на народитѣ, Г-на Прѣседателя на Севѣрнитѣ американски Съединени Щати, Правителствата на Великитѣ Сили, Втория и Третия Социалистически Интернационали и до всички сдружения, които ратуватъ за свобода и по-голъма социална правда.

* * *

Резолюцията бѣ изпратена до по-важнитѣ Европейски вестници отъ специалнитѣ имъ кореспонденти въ София.

Тя се протелеграфира до правителствата на Великитѣ Сили, до секретарята на Обществото на Народитѣ и други институти на мира въ цѣлия свѣтъ.

Но за жалость, никакъвъ гласъ, никаква инициатива, съ която да се заклеми поне отъ хуманна Европа този актъ на небивала жестокость, не се е повдигналъ до сега.

Силитѣ победителки — приятелитѣ на Сърбия, които постоянно говорятъ за миръ, човѣщина и които изоставиха Македония, раздѣлена и подъ

непоносими чужди режими, не се заинтересуваха ни най малко отъ това нечувано варварство и не направиха никаква анкета, за да се установи тази истина.

И за това именно, това престъпление не е вече само сръбско, на сръбската власт въ Македония, но такова и на ония, които съ мълчанието си бидейки известени за тоя потресающъ фактъ се солидаризиратъ съ него. . . То е престъпление на хуманна Европа, на цивилизацията и хуманенъ свѣтъ.

Ц Е Н А:

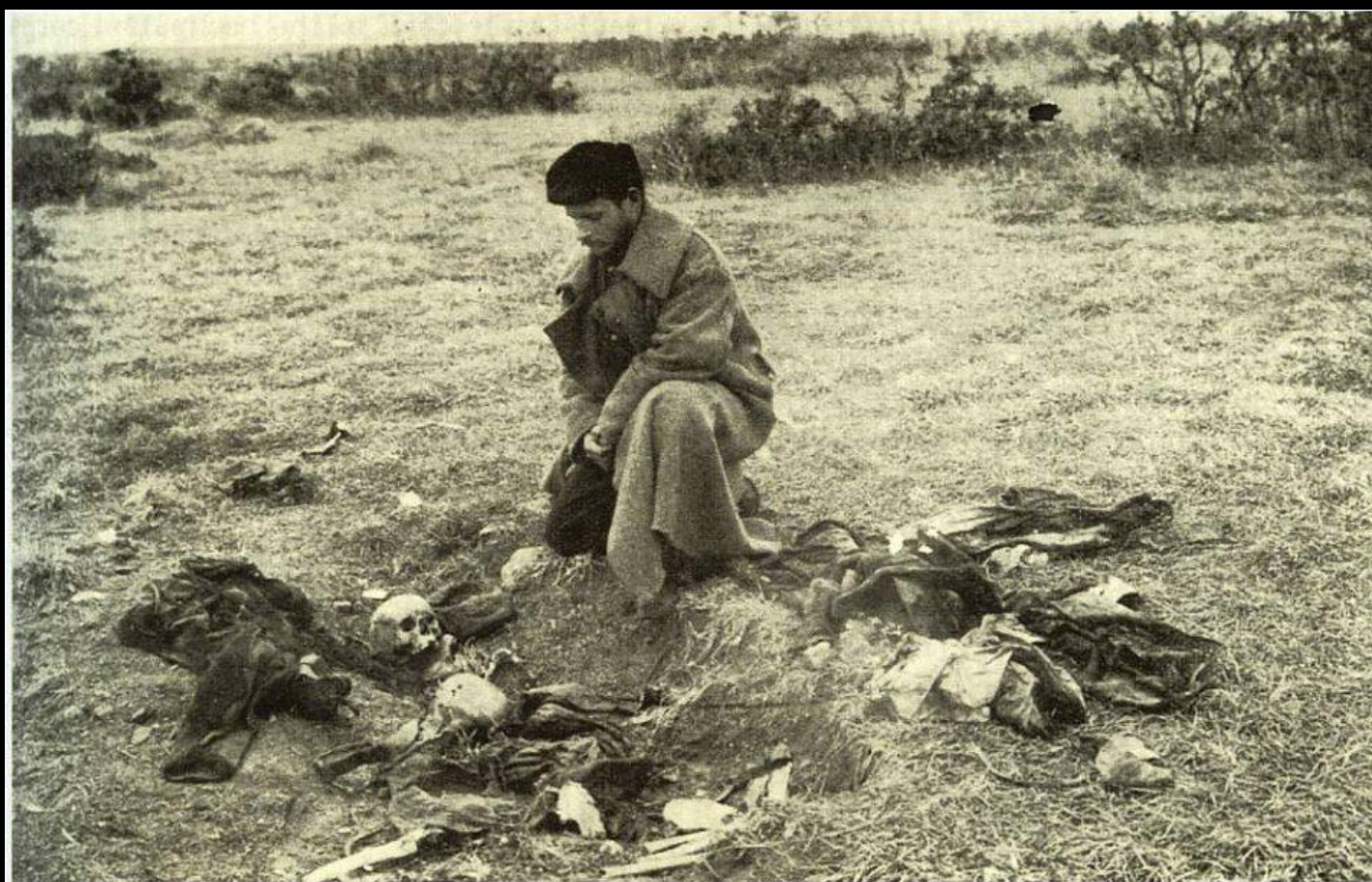
а. Покупна стойност: 5 лв - ст.
 б. Подвързия: лв ст.
 Всамо: лв ст.

Още стотици книги на дейци родени
в географска област Македонија
може да намерите на:

www.strumski.com

Библиотека „Струмски“
е създадена в памет на
загиналите за Родината.

Voivode Dimiter Madjarov before the remains of two comrades in arms killed in the battle of Ferres